SEPTEMBER 1983
Actieblad
94STE JAARGANG, NR. 3

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ZOGENAAMDE KANKERDIËTEN VERTONEN ONDERLING VEEL VERSCHILLEN

In 1850 schreef de baardige Duitse filosoof Ludwig Feuerbach de sedert dien gevleugeld geworden woorden "Der Mensch ist was er iszt". Feuerbach heeft daar wel iets over te horen gekregen. Merkwaardig is dat hij het niet in een van zijn boeken schreef maar in een aankondiging van een boek over de voedingsleer. Maar hoe dan ook: het zinnetje is nog altijd niet vergeten.

De hedendaagse natuurgenezers lijken er bij te zweren maar het is wel opvallend dat ze sterk uiteenlopende meningen hebben over wat nu wel en wat nu niet is toegestaan. Het gaat niet over de vraag of een gezond en matig leven, met een afwisselende voeding nu al of niet is gewenst maar om voorschriften als "al of niet yoghurt" in een z.g. kankerdieet. Moerman bijvoorbeeld is tegen de yoghurt maar heeft geen bezwaar tegen andere zuivelprodukten. Maar Max Gerson, die als een van de eersten geldt om met een kankerdieet voor de dag te komen en die grote invloed moet hebben uitgeoefend op de Vlaardingse arts Moerman had geen bezwaar tegen magere yoghurt.

Op de homeopathische toer

Dezer dagen is een nieuw krantachtig tijdschrift verspreid Bio Magazine genaamd. Het blad komt uit Menen, een plaats in het zuiden van West-Vlaanderen en volgens de titel is het nulnummer in Nederland verspreid in een oplage van 31.000 exemplaren, in Vlaanderen en Wallonië in oplagen van telkens 21.000 exemplaren. Men krijgt uit het eerste nummer de indruk dat de homeopathie in het blad de hoofdrol krijgt toebedeeld. "Zijn wij tegenstanders van de klassieke geneeskunde?" zo vraagt de redactie. En zij antwoordt: "Hoegenaamd niet. Een dokter moet op de eerste plaats zijn vak grondig kennen, zoals hij dat aan de universiteit geleerd heeft (...) Allen wat die therapie betreft zullen wij niet altijd de voorschriften van de faculteit volgen", zo heet het. En verder: "Daarom verdedigen wij naast of in de plaats van de klassieke therapie een aantal zachte therapieën die meestal geen bijwerkingen hebben en die voldoende hun werkzaamheid bewezen hebben". Aldus, naar men mag aannemen, de hoofdredacteur dr. J. de Geest (153, Kortrijkstraat, 8600 Menen (B)).

Ledenvergadering op 24 september

De leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij worden uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering die op

zaterdag 24 september

wordt gehouden in het Diaconessenhuis te Utrecht, Bosboomstraat 1. De vergadering begint te 10 uur v.m.

AGENDA

1. Opening
2. Notulen
3. Verslag van de secretaris
4. Verslag van de penningmeester
5. Bestuursverkiezing en uitbreiding van het bestuur van vijf naar zeven leden
6. Voordracht drs. J.L. Engelbart, anesthesioloog (Universiteit van Amsterdam) over ACCUPUNCTUUR, ALTERNATIEF OF ADDITIEF
7. Discussie
8. Rondvraag
9. Sluiting.

In de hoop veel leden te kunnen begroeten op zaterdag 24 september te Utrecht,

I.A. van de Graaff
secretaris

Lavementen van koffie

De genoemde J. de Geest en prof. A. Lodispote geven een overzicht, en daar gaat het ons hier om, over zeven kankerdiëten. Vrijwel alle kankerdiëten verbieden vis, vlees, witmeelprodukten, geraffineerde suiker, conserven, dierlijke vetten, thee, koffie, alcoholica, tabak. Gerson, die in 1959 overleed liet zijn patiënten grote hoeveelheden fruit en groenten verorberen, minstens drie kilo per dag — maar in hoofdzaak wel in de vorm van sappen. Helemaal vegetarisch was zijn dieet allerminst. Want wat te denken van het dagelijks drinken van $2^1/_2$ ons sap uit kalfslever geperst? Verder mocht de patiënt volkorenbrood, havermout, groentesoepen en slaatjes eten. De patiënt mocht alleen maar de voorgeschre-

ven sappen drinken! "Om de darmen proper te houden werden geregeld lavementen van koffie toegediend". Helemaal zonder koffie ging het dus ook weer niet! Aan een dergelijk dieet moest de patiënt zich een half jaar tot een vol jaar houden, daarna werden magere zuivelprodukten toegestaan.

Beter bekend is de Moermanmethode. Er zijn heel wat Nederlanders die het een tijdlang volgen, bij wijze van preventie. Wij weten zelfs van een reumaptiënte die het eveneens een tijd lang rigoreus volgde omdat zij had horen verluiden dat het haar van pijn zou bevrijden. Toen daar niets van bleek te kloppen heeft ze het tenslotte maar opgegeven. Het Moermandieet is, dankzij veel populaire publicaties, overbekend. Volgens het blad waaruit wij citeren, Bio Magazine, wordt de methode thans door minstens 40 artsen in Nederland en Vlaanderen toegepast: volkorenbrood, volle rijst, karnemelk, fruit en versgeperste vruchtensapen, zuivelprodukten behalve yoghurt, groenten, behalve de koolsoorten en zuurkool, rabarber en asperges. Met mate zijn honing en noten toegestaan. Het dieet is zuiver vegetarisch in die zin dat vis, vlees en dierlijke vetten er niet in voor mogen komen. Genotmiddelen zijn verboden, ook aardappelen en peulvruchten behalve groene erwtjes. Onder het verbod vallen ook kampernoelies oftewel champignons.

Goochelen met yin en yang

In de makrobiotiek goochelt men met het evenwicht naar Oosterse trant tussen yin en yang. Er moeten zeven makrobiotische diëten bestaan, waarvan sommige zo streng zijn dat ze vrijwel niet vallen uit te voeren tenzij men een bijzondere aanleg heeft tot zelfkastijding. Bij de makrobiotici gooit ook het zeewier hoge ogen. Is de oorzaak van de kanker yin, dan moet het percentage granen in het dieet worden verhoogd, is de oorzaak yang, en dat zou meer voorkomen, dan wordt het accent op de rauwkost gelegd.

Men kan met yang en yin goochelen, het hele leven onderbrengen in twee tegengestelde principes maar men kan ook de westerse scheikundige verworvenheden onder de kin strijken en dan heeft men het over zuur en basisch. Dat deed de in 1879 geboren Fin Are Waerland. Hij zag in de meeste ziekten een manifestatie van het overschot aan zuren. O.a. vlees zou dat veroorzaken. Waerland kantte zich in zijn dieet tegen vlees en gekookte groenten en hij schreef een lacto-vegetarisch dieet voor. Veel rauwkost eten en af en toe gewoon vasten, aldus Waerland. Maar Waerland zou geen goede Fin zijn geweest als hij de sauna niet een rol had toebedeeld in zijn methode, naast ademhalingsoefeningen en lavementen.

Dat de mensen vroeger wijzer waren, ouder werden, sterker waren, reuzen waren, – waar komt de hardnekkigheid en de universaliteit van dat vermoeden toch vandaan? Ik denk dat het een herinnering is aan ons eigen vroeger, onze kinderjaren, toen de volwassenen als reuzen om ons heen stonden, alles beter wisten en ons wezen wat wij wel en wat wij niet moesten eten. Juist het eten viel volledig onder hun gezag, daar wisten zij alles van, daar beschikten ze over. Vandaar de herkenbaarheid van het dieet als straf voor de zonde en therapie voor de ziekte.

TAMAR (Renate Rubenstein)

Uit de computer het ideale dieet

Dokter de Geest en prof. Lodispote geven in het Bio Magazine nog een paar kankerdiëten, zoals dat van Breuss, van Lorincz en Kuttner en van Sirtori. Dat laatste is een dieet samengesteld door een computer. Uiteraard heeft ook een computer "voeding" nodig en de Geneefse professor Sirtori bracht in de computer alle gegevens over voeding en ziekten als kanker, aderverkalking en veroudering. Er uit rolde het "ideale dieet". Dat heeft een lage calorische waarde, er zitten weinig eiwitten in maar het is wel rijk aan vruchten en groenten en plantaardige vetten.

Niet helemaal vegetarisch is het z.g. fenylalanine-arm dieet van de heren Lorincz en Kuttner uit Chicago. Het genoemde aminozuur zou een onontbeerlijk bestanddeel zijn voor het overleven van kankercellen. Zij schrijven sap en rauw rundvlees voor, in het bijzonder van runderlever naast twee kilogram appelen daags, twee ons courgettes en het

sap van twee citroenen. Een zeer drastisch menu derhalve waarvan ons niet wordt gezegd hoe lang dat in acht moet worden genomen.

Zevenweekse sappenkuur

Breuss is de man van de vastensapkuur. Volgens Breuss mag de patiënt zeven weken lang geen vast voedsel tot zich nemen. Het sap is een soort cocktail van sappen uit, uiteraard, vooral rode bieten met een scheut sap van wortelen, een vleugje selderiesap en nog wat vocht van de ramenas. In het geval van leverkanker moet er dan nog het sap bij komen van een aardappel. Om het uur moet dan nog een kopje nierthee of saliethee worden gedronken. De honger moet de patient stillen met een kop haverslijmsoep of vermicellisoep. Bij dorst pepermunt-, melisse of venkelthee...

Naast het artikel over de kankerdieten prijkt in Bio Magazine de aankondiging van het 2e Internationaal Natuurgeneeskundig congres van Brugge dat aldaar op 16, 17 en 18 september wordt gehouden.

Het congres wordt georganiseerd door het Vlaams Medisch Seminarie voor niet-toxische tumortherapie in samenwerking van de z.g. Nederlandse studiegroep. Bij die Nederlandse studiegroep treffen wij de naam aan van de Haarlemse arts dr. H.C. Moolenburgh, een bekende Moermanarts. Hij zal ook deelnemen aan de paneldiscussies in Brugge. Vorig jaar was Moolenburgh van de partij tijdens een discussieochtend in Utrecht gehouden op initiatief van de werkgroep Gamma van de faculteit der geneeskunde aan de Rijksuniversiteit. Voor onze vereniging trad daar op prof. B.S. Polak. Van deze discussie hebben wij in het maartnummer 1982 van het Actieblad tegen de Kwakzalverij een uitvoerig verslag gepubliceerd onder de titel: Prof. B.S. Polak "Het denkpatroon van de alternatieven valt vaak niet te volgen".

In Brugge zijn de heren onder elkaar. Behalve Moolenburgh, die op 17 september als congresvoorzitter zal optreden is ook de Nederlandse arts H. Schram aanwezig die het congres de laatste dag zal presideren. Het congres gaat vergezeld van een z.g. Zelf hulpbeurs in de Brugse Stadshallen. Wat we bij die Zelfhulp Beurs moeten denken weten we niet precies maar men kan wel een etalage verwachten, vermoeden wij, van allerlei alternatieve geneeswijzen waaraan enige wetenschappelijke achtergrond wel volledig zal ontbreken. Bij de sprekers die op het congres zullen optreden is ook de uitgever van Bio Magazine, dr. André Mistiaen.

Over de Belgische wonderpillen

Mistiaen laat zijn blad waarin het niet ontbreekt aan advertenties nogal uitgebreid reclame maken voor een vermageringsthee, Regimax genaamd (met twee eetlustremmers zonder purgative, uitsluitend verkocht in de apotheek!) En als om dit te ondersteunen nog een artikel waarin de staf wordt gebroken over de z.g. Belgische wonderpillen.

Wie kent er niet de Nederlandse dames die plotseling zeer slank zijn geworden dankzij een Belgische arts, die vermageringspillen voorschreef? Tegen die pillen zijn, niet ten onrechte, nogal wat bezwaren gerezen maar het lijkt niet te stuiten. Buiten de huisarts om zoekt men contact met de "vermageringsspecialist".

Zeer terecht, wij moeten dat wel erkennen, laakt Mistiaen de gang van zaken. Zo'n "wonderpil" is een combinatie van een niet gering aantal middelen, zowel eetlustremmers als purgativa en hij duidt ze aan als "cocktails", die hem onwillekeurig herinneren aan de Middeleeuwse "theriaks".

Maar, vervolgt hij, wellicht passen dergelijke practijken in het brede kader van de "therapeutische vrijheid". "Maar als de vrijheid te breed wordt uitgemeten zijn afhankelijkheid, verslaving, ziekte en aftakeling van de gehele mens een bijna noodzakelijk en onafwendbaar kwaad". Uit het artikel van Mistaen blijkt dat de z.g. vermageringsspecialist over gestandaardiseerde en voorgedrukte recepten beschikt al worden sommige doses dan nog even met de hand aangepast zulks op grond van de indruk die de patiënt maakt op de voorschrijvende "specialist" die overigens ook het tarief van zijn consult "aanpast".

Een nieuw "Feuerbachje": De mens is wat hij slikt?

MOERMANARTSEN ZIJN HET MET ELKAAR NIET EENS

De Alkmaarse Moerman-arts Jan Wiese is niet bepaald enthousiast over het onderzoek naar de methode-Moerman dat dankzij de steun van het Koningin Wilhelminafonds nu toch zal worden uitgevoerd. "We hebben geen behoefte aan een zoethoudertje", zei Wiese in een gesprek met Madeleine Roumen van de Haagsche Courant. Hij vindt dat de overheid zich garant moet stellen, zodat het een onderzoek wordt "met kwaliteit".

Wiese heeft zich enige maanden geleden terug getrokken uit de begeleidingscommissie onderzoek Moermanmethode en hij heeft ook de studiegroep verlaten van de Stichting Artsenwerkgroepen voor niet-toxische tumortherapie. Volgens Wiese in het gesprek met de journaliste heeft de overheid de Moermantherapie, de kankerpatiënten en de betrokken artsen in de afgelopen jaren "gewurgd". Dat gebeurde onder een vriendelijk rookgordijn van vrijblijvend gepraat en geschrijf van politici. Zelf heeft hij ook, zo vertelde hij, geweldig zijn hoofd gestoten. Andere Moermanartsen zagen hem als een spion van de overheid. Door al het werk dat hij zich op de hals had gehaald raakte zijn eigen medische practijk op de rand van het faillissement.

Een uitgesproken slecht klimaat

Het klimaat rondom de Moermantherapie vindt Wiese al jaren uitgesproken slecht, er was gebrek van

vertrouwen tussen de Moermanartsen en de inspectie van de volksgezondheid maar er heerste ook verdeeldheid onder de Moermanartsen zelf over de noodzaak van het onderzoek. Bovendien, en het is nog altijd Wiese die hier aan het woord is waren er maar drie van de ruim veertig Moermanartsen die de behandeling op gelijke wijze toepassen.

Wiese is bang dat het onderzoek een te beperkte studie wordt, waarbij het effect van de therapie op de omvang van de tumor de boventoon zal voeren. Wel verwacht hij dat uit het onderzoek heel duidelijk naar voren zal komen dat mensen zich "erg goed voelen" bij de Moermantherapie. "Maar", vervolgt hij, "daar zal de regulieren therapie niet zoveel waarde aan hechten". Wat hem enorm stoort is dat als mensen moeten kiezen tussen chemotherapie en de Moermantherapie zij het eerste wèl vergoed krijgen maar de Moermanbehandeling moeten zij uit eigen zak betalen.

Wiese heeft nog plannen

Zelf is hij bezig met een z.g. terugblikkend onderzoek. Daarvan hoopt hij de resultaten binnen enkele maanden te publiceren. Hij is er van overtuigd dat de Moermantherapie goed werkt bij vrouwen, die een verdacht uitstrijkje hebben. "Meestal wordt er dan een heel dun randje van de baarmoederhals operatief verwijderd. De vrouwen, die zich niet hebben laten opereren omdat zij voor de Moermantherapie kozen, blijken daar net zoveel baat van te hebben", aldus Wiese.

Hij gelooft heilig in de methode-Moerman. "Het blijkt te werken als een fitmaker bij zieke mensen die toch nog voldoende zin hebben om te leven". Arts Wiese heeft plannen voor een Holistisch Oncologisch Instituut (HOI) waar mensen kennis kunnen maken met een "leefstijlprogramma dat is gericht op het natuurlijke en zelfstandig versterken van de eigen vitaliteit, geneeskracht, levensvreugde, weerstand tegen kanker, welbevinden en kwaliteit van het leven". Aldus Moermanarts Wiese in het interview met de Haagsche Courant.

KWF GEEFT GELD VOOR ONDERZOEK

Het zal er nu toch van komen: er wordt een onderzoek ingesteld naar de effectiviteit van de omstreden kankertherapie van de thans 91-jarige Vlaardingse arts Moerman. Het Koningin Wilhelminafonds heeft er 1.9 miljoen voor ter beschikking gesteld. De verwachting is dat het onderzoek zich over vier jaar zal uitstrekken. In de Tweede Kamer was reeds bij herhaling aangedrongen op een onderzoek naar Moermans kankertherapie maar in de kringen van de artsen die zich bezig houden met de Moermantherapie — het zouden er in Nederland veertig zijn — was weinig enthousiasme te bespeuren voor het onderzoek. Ook nu het KWF fondsen er voor ter beschikking heeft gesteld is dat enthousiasme, zoals men in dit nummer van ons Actieblad kan lezen, nog niet bijster groot.

Het is het plan dat een aantal artsen dat de Moerman-methode volgt 120 patiënten gaat selecteren. Die groep zal deels bestaan uit patiënten die volgens de traditionele methode zijn behandeld en deels uit patiënten die alleen behandeld willen worden volgens de therapie van Moerman. Beide groepen zullen met elkaar worden vergeleken. Om een objectieve maatstaf te krijgen zal het er om gaan of de tumor kleiner is geworden. Een reguliere arts zal voor de controle op de metingen van de tumoren zorgen maar hij zal zich niet met de behandeling bezig houden.

Het is overigens de bedoeling dat niet alleen de tumoren worden gemeten maar er zullen vragenlijsten over de toestand van de patiënt een rol spelen bij het onderzoek.

- Vier keer per jaar zal Kneipp Magazine in Nederland verschijnen, een z.g. gesponsorde uitgave verzorgd door Media Partners, een dochteronderneming van de VNU. Kneipp Magazine is het blad van de Duitse "gezondheidsorganisatie" Kneipp, genoemd naar de pastoor die zoveel heil zag in koudwaterbehandelingen. Via de Reformwinkels wordt dit "gezondheidsblad" (het zoveelste!) verspreid in een oplage van ruim 30.000 exemplaren.

- Er wordt nog altijd gewerkt om het "kuuroord" te Nieuweschans van de grond te krijgen. Zo doen de provincie Groningen en de gemeente Nieuweschans mee aan de vorming van een aandelenkapitaal en een pensioenfonds, PGGM, gaat er niet minder dan vijftien miljoen in steken. Maar wie zal er straks naar "de bronnen van Nieuweschans" gaan? Moet dat op kosten van de ziekenfondsen?

- Er is deze zomer een landelijke campagne gestart over incontinentie onder de slagzin: ruim 500.000 Nederlanders kunnen hun plas niet ophouden. Het gaat er om de aandacht te vestigen op het arsenaal van hulpmiddelen dat lijders aan incontinentie ten dienste staat en de campagne gaat uit van een leverancier op dit gebied.

- Een lighuisje voor t.b.c.-patiënten, zoals men die vroeger veel zag, en waarin de patiënten vaak maandenlang kuurden, is toegevoegd aan de collectie van het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem. Het lighuisje, afkomstig van de kruisvereniging Olst, heeft een plaats gekregen naast het woonhuis van de Oldambster boerderij uit Beerta.

TENHAEFF IS AL VERGETEN DOOR DE KRANTEN

In de dagbladen is het overlijden vermeld van de paragnost W. Tholen te Harderwijk, op 70-jarige leeftijd. Er werd indertijd vaak een beroep op hem gedaan bij vermissingen. De parapsycholoog Douwe

Bosga en de pedagoge Martine Busch hebben samen een boek gemaakt gewijd aan de activiteiten van Tholen, als helderziende en als paranormaal genezer. Het moet nog verschijnen.

Merkwaardig is in de kranteberichten vermeld te vinden dat Tholen op zijn paranormale vermogens attent werd gemaakt door de bijzondere hoogleraar in de parapsychologie de Twentenaar Croiset. Croiset hoogleraar in Utrecht? Kom nou! Is de naam van Tenhaeff dan zo snel vergeten? Hij heeft toch ècht wel zijn best gedaan om aan de weg te timmeren met een stroom van ook zeer populaire tijdschriftartikelen en een aantal boeken.

Croiset den volke getoond

Gerard Croiset was de man die door Tenhaeff aan het publiek werd voorgehouden als iemand met paranormale begaafdheid. Evenals Tholen werd ook Croiset geraadpleegd bij vermissingen en dergelijke raadsels. Ook Croiset trad op als paranormaal genezer en het paranormale was in die tijd zeer en vogue bij het kwakzalverspubliek. De term is thans een tikkeltje verouderd — men gaat nu naar een natuurgenezer of raadpleegt een acupuncturist die ook voor heel wat klachten raad zou weten.

Aan het einde van zijn leven heeft Tenhaeff wel eens van enige twijfel blijk gegeven of men zo maar commercieel aan de lopende band paranormaal bezig kon zijn zoals in de spreekkamer van paranormaal genezer Croiset het geval was. Er waren toen lichte aanwijzingen van enige verwijdering tussen Tenhaeff en Croiset. Maar prof. Croiset? Hoe háált men het in zijn hoofd! Inmiddels zijn zowel prof. Tenhaeff als Gerard Croiset overleden.

Hij wist niet van ophouden

Tenhaeff is in juli 1981 overleden, zoals wij in september van dat jaar in ons Actieblad hebben vermeld. Een jaar eerder had Gerard Croiset het tijdige met het eeuwige verwisseld. Bij het overlijden van Tenhaeff merkte drs. H. van Praag in De Telegraaf op: Door zijn onverzettelijkheid wist hij ook niet van ophouden. Hij bezette zijn leerstoel als bijzonder hoogleraar tot zijn 84ste jaar, wat als een unicum mag worden beschouwd. Maar door deze houding heeft hij ook verhinderd, dat hij voldoende "Nachwuchs" zou krijgen. Men verhaalt, aldus nog steeds Van Praag, dat de befaamde (Duitse) chirurg Sauerbruch nog doorging met opereren toen het eigenlijk niet meer verantwoord was. Met moeite wist men hem ten slotte tot abdicatie te dwingen omdat hij ernstige operatiefouten maakte. Zo krijgt men ook het gevoel dat Tenhaeff te lang is doorgegaan, waardoor het hem niet meer mogelijk was de wetenschap geheel bij te houden en zijn nauwkeurigheid in bronvermeldingen afnam.

Omstreden wetenschappelijke reputatie

In 1978 was tot gewoon hoogleraar in de parapsychologie na veel vijven en zessen aan de rijksuniversiteit te Utrecht de Zweed M.U. Johnson benoemd. Tenhaeff was het hiermede niet eens. Tenhaeff is ruim dertig jaar lang met Croiset opgetreden. In 1953 werd hij bijzonder hoogleraar. Zijn wetenschappelijke reputatie is zeer omstreden. De Duitser Hans Bender heeft in het Duitse Zeitschrift für Parapsychologie in 1980 een scherp oordeel uitgesproken over publicaties van Tenhaeff en de klap op de vuurpijl kwam toen de Society for Psychical Research, het "neusje van de zalm in de wereld der parapsychologen" de oude Tenhaeff van het corresponderend lidmaatschap onthief.

VOORLICHTING AAN PILGEBRUIKERS FAALT

De voorlichting van artsen en de geneesmiddelenfabrikanten aan gebruiksters van de pil schiet schiet heel vaak tekort. Veel vrouwen die de pil slikken, weten te weinig af van de gevolgen en bijwerkingen van de pil op korte en langere termijn. De gebrekkige voorlichting is er waarschijnlijk de oorzaak van dat één op de vijf vrouwen een zware pil slikt, terwijl er *allang lichtere pillen zijn met minder kans op bijwer*kingen. Eén op de tien vrouwen gebruikt de prikpil die er door z'n hoge dosis in één keer ongunstig uitspringt wat betreft bijwerkingen, zoals een langere periode van onvruchtbaarheid.

Deze gegevens komen uit een enquête van de Consumentenbond onder bijna 1500 vrouwen van 17 tot 50 jaar. De resultaten zijn gepubliceerd in de Consumentengids.

Veel vrouwen vinden dat ze van hun arts onvoldoende informatie krijgen over de pil en alles wat aan het pilgebruik vast kan zitten. Veel artsen beslissen zelfs voor de vrouw over de soort pil die ze gebruiken met het gevolg dat bij het veranderen van arts de pil vaak mee-verandert.

In de bijsluiters die de fabrikanten bij hun produkten voegen om de gebruikers te informeren, ontbreekt vaak informatie over de werking van de pil en over de bijwerkingen op langere termijn. Duidelijker bijsluiters zijn dan ook dringend noodzakelijk, vindt de Consumentenbond.

Over de pilcontrôle bestaat veel ontevredenheid. Vrouwen weten over het algemeen ook niet wat ze van zo'n contrôle kunnen en mogen verwachten. Een behoorlijk aantal vrouwen wordt helemaal niet gecontroleerd; maar krijgt zonder meer een nieuwe voorraad pillen of een nieuwe prik. Verder voelen veel pilgebruiksters zich als patiënt behandeld. Psychische bijwerkingen wordt maar al te gemakkelijk weggewuifd: ze moeten er maar mee leren leven.

SEKSMIDDELTJES ZIJN SOMS GEVAARLIJK

Van de 47 (!) seksstimulerende middelen die de Consumentenbond onderzocht, is van 40 stuks met zekerheid bekend dat ze niet werken of is niet bekend

wat voor effect ze hebben. Twee middelen kunnen zelfs levensgevaarlijk zijn. De Bond komt dan ook tot de conclusie dat men ze beter niet kan kopen. Van een borrel of een kop koffie mag hetzelfde resultaat worden verwacht.

*De Consumentenbond schreef onlangs in de Con*sumentengids geschrokken te zijn van de hoeveelheid seksstimulerende middelen die overal vrij te koop zijn. Vele van deze middelen bevatten stoffen die alleen op recept verkrijgbaar horen te zijn. Er wordt dan ook gepleit voor een veel strenger toezicht op deze middelen. Reden waarom de Bond pleit voor het plaatsen ervan onder de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening.

WEER EEN WONDERMIDDEL

Er is weer een wondermiddel tegen overgewicht en het heet Spirulina, zo lezen wij in de Consumentengids van augustus. Het vouwblad dat over Spirulina wordt verspreid geeft hoog op van de onderzoekingen van de Duitser Markus Fortwanger. De Consumentenbond wilde wel eens iets naders weten over Markus en vroeg dat aan het verzendhuis Tina in het Belgische Maaseik. "Aan welk onderzoekinstituut is Fortwanger verbonden?", zo wilde men weten.

Er kwam een brief terug van Tina. Fortwanger, zo heette het is de schuilnaam van een wetenschapsman die privé voedingsonderzoek doet. Zijn echte naam wil hij beslist niet genoemd zien. Dat belet overigens niet dat er een wat de Consumentengids noemt "messcherpe" foto van Markus Fortwanger in het vouwblad is afgedrukt. "We houden het er maar op dat Fortwanger de schepping is van een reclamebureau. Een witte jas is snel gevonden", aldus de Consumentengids.

In hetzelfde nummer staat de uitslag van een onderzoek van de Haagse keuringsdienst voor waren naar het in alternatieve kring zo populaire *zeezout.* Is dat beter dan gewoon zout? Het antwoord luidt: neen. Tien monsters zeezout en gewoon zout zijn onderzocht op het gehalte aan mineralen als calcium, kalium, zwavel, magnesium en broom. Zeer laag, zo bleek, op één monster zeezout na. Maar in verse bladgroente zit veel méér. Het is dan ook onzinnig, schrijft de Haagse keuringsdienst voor waren, om aan de behoefte aan mineralen te voldoen met een produkt als zout waar we gemiddeld toch al te veel van binnenkrijgen.

CONSUMENTENBOND: PAS OP MET PRODUKTEN VOOR DIABETICI

Speciale produkten voor diabetici vervangen voornamelijk luxevoedsel waarin veel suiker zit: chocolade, drop, koek, pudding, ijs, frisdrank.

Vaak wordt ermee de suggestie gewerkt dat ze zowel voor diabetici als slankelijners geschikt zijn. Volgens de Consumentenbond die deze produkten onderzocht, zijn ze vaak wel minder slecht dan hun suikerhoudende broertjes, maar even overbodig. Bovendien zijn ze niet voor alle diabetici van belang en erg duur.

In de produkten voor diabetici wordt suiker vervangen door andere zoetstoffen. In de meeste gevallen is dat de stof sorbitol. Sorbitol bevat vrijwel net zoveel energie als suiker, maar is ongeveer half zo zoet. Men neemt dus ook makkelijk twee keer zoveel en dat is voor diabeten die niet afhankelijk van extra insuline zijn en voor slankelijners niet geschikt. Daarnaast kan te veel sorbitol diarree veroorzaken.

Andere suikervervangers zijn zoetstoffen als saccharine en cyclamaat. Deze stoffen bevatten weinig energie, maar worden ervan verdacht kanker te bevorderen. Ook daarvan mag men dus niet te veel binnen krijgen.

De Consumentenbond pleit ervoor om zo weinig mogelijk van deze overbodige voedingsmiddelen te eten. Zowel diabetici als gezonde mensen zijn het meest gediend met een matige, gevarieerde voeding; een beetje suiker mag daar wel in zitten.

ZELFCONTROLE EN DIABETES MELLITUS

Bij de Diabetes Vereniging Nederland verscheen een informatieve brochure over zelfcontrole. Met het begrip "zelfcontrole" wordt bedoeld dat diabeten op gezette tijden zelf de waarde van hun bloedsuikergehalte meten. Hiervoor zijn verschillende technieken ontwikkeld.

De praktijk wijst uit dat dankzij zelfcontrole (en zelfregulatie) bij diabetes (suikerziekte) grote schommelingen in het bloedsuikergehalte kunnen worden voorkomen. Zelfcontrole draagt dan ook in grote mate bij aan de gezondheid van diabeten. Een betere instelling verkleint immers het risico van complicaties op latere leeftijd.

Hierdoor kan ook het aantal bezoeken aan arts en ziekenhuis afnemen. Dat betekent een besparing van kosten op het gebied van de gezondheidszorg. "In deze zin draagt de brochure een steentje bij aan de noodzakelijke bezuiniging in de gezondheidszorg", aldus staatssecretaris Van der Reijden van volksgezondheid in het voorwoord.

Het boekje is geschreven door dr. M. Plooij, internist en is te bestellen door f 4,80 over te maken op postgiro 401246 van de DVN in Utrecht, onder vermelding van "zelfcontrole".

NIEUWE ALTERNATIEVE ORGANISATIE

In de hoop op gelijkstelling met de reguliere geneeskunde en — uiteraard — op het brengen van de alternatieve geneeswijzen onder de voorzieningen van de ziekenfondsen is een nieuwe organisatie gevormd. Dat is de Nederlandse Organisatie van Alternatieve Genezers. Tien jaar geleden zou het woord Paranormaal nog in de titel zijn opgenomen maar alle eer komt nu toe aan het modewoord "alternatief". Arts

Aart Gisolf had het in het Algemeen Dagblad, waarin hij een wekelijkse medische rubriek heeft, zelfs over de "emancipatie van de alternatieven".

Wat de nieuwe organisatie betreft — die wil de toevloed van nieuwelingen op zijn gebied een beetje beperken. Men wil een beetje onder elkaar blijven, zogenaamd om de kwaliteit te handhaven. En het streven is om te komen tot een vorm van samenwerking met de officiële geneeskunde teneinde op deze wijze wat status te verwerven, die nu nog zo jammerlijk ontbreekt.

OOK IN NOORWEGEN

Egil Willumsen van het Noorse directoraat van gezondheid heeft er op gewezen dat het gevaarlijk kan zijn de reguliere medische behandeling te verlaten. Men verhindert hiermee de mogelijkheid van een verantwoordelijke diagnose. Dit is bijzonder riskant in gevallen van hart- en vaatziekten, kanker, epilepsie. Willumsen zei dit in verband met het groeiende aantal alternatieve behandelingsvormen in zijn land. Veel Noren besteden daaraan tussen de 5000 en 10.000 kronen per jaar.

Vooral mensen met migraine, spierklachten, huidziekten, maagklachten en problemen met de zenuwen zoeken hun heil bij een natuurgenezer. Een voorlopig onderzoek in vijf provincies ingesteld door 150 districtsartsen toonde aan dat de gang naar alternatieve genezers sterk is gestegen in de laatste tijd. Dit jaar zal er door het Noorse Directoraat van Gezondheid een breder onderzoek worden ingesteld teneinde een beter inzicht te krijgen in de omvang van alternatieve geneesmethoden.

ALS HET MES UITSCHIET

De bittere noodzaak tot beheersing van de kosten van het ziek-zijn geeft alle reden om mede aandacht te schenken aan het voorkomen van arbeidsongevallen. Bij een Duitse verzekeraar, de beroepsgroepering detailhandel, kreeg men in het jaar 1981 alleen al 9.292 meldingen van ongevallen veroorzaakt door met de hand gebruikte messen. Daarvan waren 1747 gevallen veroorzaakt bij het opensnijden van verpakkingen. Het mes glijdt van de verpakking of schiet uit waardoor vaak ernstige bloedige snijwonden worden veroorzaakt. Toch zijn er messen in de handel waarmee dit kan worden voorkomen omdat het scherpe deel van het mes, het lemmer, verdwijnt in het handvat wanneer het geen tegenstand meer ontmoet.

Ongevallen van dit type blijken in de Bondsrepubliek doorgaans onkosten te veroorzaken van 5800 DM; de verzekeraar betaalt daarvan aan het bedrijf slechts 600 DM uit. Bij een personeelssterkte van 1480 werknemers in een filiaalbedrijf in de levensmiddelenbranche kwamen negentien ernstige snijkwetsuren in één jaar voor. Met de door een enkel ongeval veroorzaakte onkosten zou men het personeel tweemaal per jaar van veilige messen kunnen voorzien.

Deze boodschap wil de A + A (arbeidsbescherming en arbeidsgeneeskunde) te Düsseldorf doorgeven aan de bezoekers van congres en tentoonstelling. Dat wordt van 22 tot en met 25 november gehouden en wel in de jaarbeursgebouwen van de Düsseldorfer Nowea.

BEROEPENTEST: HENK IS GESCHIKT VOOR NATUURGENEESKUNDIGE

Het laat zich amper voorstellen, maar blijkbaar kan bij een beroepentest ook het beroep van natuurgenezer er uit rollen. Dat moet men wel afleiden uit wat Henk Drost uit het Noordhollandse Schagen vertelde aan Leo Bloemhard van het Noordhollands Dagblad te Alkmaar.

Henk Drost deed zijn beklag dat hij geen studiegeld meer krijgt voor het bezoek aan de academie voor natuurgeneeskunde, die blijkbaar in Bloemendaal is gehuisvest. Het gewestelijke arbeidsbureau in Alkmaar verleende hem een studie-uitkering voor het eerste jaar maar staakte daarna de uitkering omdat de academie geen deel uitmaakt van het rijksscholenplan.

De 19-jarige Drost leed aan osteoyelitis en kwam tenslotte terecht in het revalidatiecentrum Heliomare te Wijk aan Zee. Hij is nu in de AAW maar kan zich redelijk zonder krukken redden. Hij heeft zelf geen geld om de studie te Bloemendaal voort te zetten want hij moet rondkomen van zijn AAW-uitkering en de studie kost met het reisgeld mee 8700 gulden.

Maar welke instantie haalt het in zijn hoofd om iemand geschikt te vinden voor het beroep van "natuurgenezer?" Hoe deerniswekkend de persoonlijke omstandigheden van de Schager ook zijn — men had hem nooit de hoop moeten schenken dat hij als natuurgenezer zijn weg in de maatschappij zou moeten zien te vinden.

AARTSBISCHOP ALS GEBEDSGENEZER

De r.k. aartsbisschop Emmanuel Milingo, die op 39-jarige leeftijd door de toenmalige paus, Paulus VI, tot aartsbisschop in het Afrikaanse Zambia was benoemd, heeft in de afgelopen jaren veel opzien gebaard door als gebedsgenezer op te treden. Hij legde zieken de handen op en hield zich bezig met voor de kerk ongeoorloofde duivelsuitdrijvingen. Bovendien zou hij in de eredienst practijken hebben ingevoerd die bepaald niet strookten met de r.k. leer. In 1980 heeft de bisschoppenconferentie van Zambia een berisping tegen Milingo uitgesproken maar veel hielp het niet. Twee jaar later werd de aartsbisschop naar Rome ontboden. Hij zou rust nodig hebben en onder medische observatie worden geplaatst.

Milingo gaf zich echter niet zo snel gewonnen en zag kans interviews weg te geven aan journalisten waarin hij

zijn standpunt over de gebedsgenezing handhaafde. Na een onderhoud met de paus heeft Milingo tenslotte toch maar de eer aan zichzelf gehouden door de Heilige Stoel om ontslag te verzoeken. De paus heeft dat verzoek ingewilligd. Milingo mag echter zijn titel van aartsbisschop behouden en hij maakt nu deel uit van een pauselijke commissie die zich bezig houdt met de zielzorg voor "mensen onderweg". Men verwacht dat Milingo in Rome zal blijven en dat er voortdurend een oog in het zeil zal worden gehouden om te voorkomen dat hij zijn aandriften om als gebedsgenezer op te treden weer gaat bot vieren.

VAKANTIE MET NIEHANS

Voor de vakantietijd komen in toeristische publicaties altijd ook weer de mogelijkheden om te "kuren" naar voren. De "spa's", zoals de Engelsen ze noemen, worden niet moede om hun gezondheidbrengende boodschappen de wereld in te sturen. Maar er is nog meer dan heilbrengende wateren en gezondheidsmodder. Zo berichtte ons de toeristische organisatie van het Zwitserse Lugano dat zij graag nog eens in herinnering brengt dat het daar ter plaatse mogelijk is volgens de "Original-Zelltherapie nach Prof. dr. med. Paul Niehans" behandeld te worden. Een kuur duurt vijf dagen. De daarbij verstrekte "lyophilisierte" cellen zijn kiemvrij en kunnen goed door de ontvanger worden verdragen. De kosten van de behandeling met inbegrip van onderzoek en controle zomede de behandeling voor een algehele revitalisering door specialisten bedraagt 1700 Zwitserse frank. Hotelkosten niet inbegrepen.

HOMEOPATHISCHE MIDDELEN

Bij het vaststellen van de buitengewone lasten bij een aangifte voor de inkomstenbelasting mogen voortaan ook homeopathische geneesmiddelen bij de optelling worden gevoegd. Aldus een uitspraak van de Hoge Raad. Tot nu toe beperkte de aftrek zich tot de geneesmiddelen die voorkomen op de lijst van verpakte geneesmiddelen voorgeschreven door een arts of gebruikt onder medische begeleiding. Alleen die homeopathische geneesmiddelen komen voor de buitengewone lasten in aanmerking die door homeopathische artsen als medicijnen worden gebruikt. Een al te rekbare uitleg van "homeopathisch geneesmiddel" ligt derhalve niet in de bedoeling van de uitspraak van de Hoge Raad.

HOMEOPATHIE VOOR POES EN HOND

Onder de titel "heel het dier" schreef Lien Heyting onlangs op de achterpagina van NRC Handelsblad een artikel over een homeopathische dierenarts, H. Lempke. Lempke heeft een kliniek voor kleine huisdieren in de hoofdstedelijke tuinstad Osdorp. Het blijkt dat hij aan de bazen van zieke honden en katten geregeld opdracht geeft het karakter en het gedrag van het huisdier te beschrijven. Zo krijgt hij een zo volledig mogelijk beeld van de ziekte. Want het gaat om "heel het dier".

De veterinaire homeopathie heeft, vertelde Lempke aan Lien Heyting, als onderafdeling van Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde ruim honderd leden. De specialisatie is sinds twee jaar erkend. Vier jaar geleden is zegsman Lempke tot de homeopathie bekeerd — hij vindt het ook een liefhebberij waaraan hij alle vrije tijd moet besteden om er een beetje in thuis te geraken.

Dat mevr. Heyting niet erg overtuigd is van de stelling, dat hoe meer een stof verdund is hoe hoger "gepotentieerd", zoals dat heet en hoe krachtiger hij vaak werkt geeft Lempke de bekentenis in de mond: Ik moet eerlijk bekennen dat homeopathen dat zelf ook niet precies begrijpen.

Bij dieren als konijnen of marmotten is de homeopathische behandeling lastiger dan bij katten en honden. Een kat heeft nu eenmaal een meer gedifferentieerd psychisch leven dan een kanarie. Lempke gebruikt de omvangrijke "Repertory" van J.T. Kent, de bijbel van de homeopathie. Daar staan alle mogelijke aandoeningen in met er bij vermeld welk medicijn moet worden gebruikt. Een rode kat, die in een cactus is gesprongen en lelijke naalden in zijn voeten heeft wordt echter niet homeopathisch behandeld. Hij krijgt een verdovend spuitje, waarop Lempke er de naalden stuk voor stuk uittrekt.

"ONTGOOCHELDE" MAG NIET PRATEN OVER BIOHORMA

Er bestaat in ons land een vereniging van ontgoochelden, voormalige Jehova's getuigen die de sekte de rug hebben toegekeerd omdat zij zich misbruikt voelden. De vereniging telt zo'n vierhonderd leden. Een zekere N. Klein is secretaris van deze organisatie. Hij had verkondigd dat het bedrijf van natuurgeneesmiddelen Biohorma — dat via een dochteronderneming o.a. Vogels "Kleine dokter" uitgeeft — relaties had met de Jehova's getuigen. Het bedrijf spande een kort geding aan tegen Klein. Volgens krantebereichten is Klein door de president van de Rotterdamse rechtbank in het ongelijk gesteld. Hij mag niet praten over een zakelijke relatie tussen de organisatie van de Jehova's getuigen en Biohorma te Nijkerk. Er wacht hem een dwangsom van 25.000 gulden per overtreding. Klein kondigde aan dat hij in hoger beroep zal gaan.

LEDENVERGADERING OP

ZATERDAG 24 SEPTEMBER